

ผลกระทบและแนวทางการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก *

Impacts and Management Approaches of the Coronavirus 2019 (COVID-19) Outbreak by Monks in Phitsanulok Province

ณัฐยาณี บุญทองคำ

Attained Boontongkham

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buddhachinaraj Buddhist College, Thailand.

Corresponding Author's Email: kboontongkham@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดพิษณุโลก 2) ศึกษาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก 24 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ แบบสรุพบัญชี

ผลการวิจัยพบว่า 1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการเปิดโรงทานแจกจ่ายอาหาร และเงินช่วยเหลือที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ วัดเป็นโรงพยาบาลสนาม วัดเป็นสถานที่เฝ้าศพผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับพระภิกษุสงฆ์แสดงธรรม ปาฐกถาธรรม ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ 2. ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจ่ายค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายประจำทุกเดือน สำหรับวัดที่ตั้งอยู่ในเมืองก็จะมีโรงครัวไว้ทำอาหารสำหรับถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ส่วนวัดที่ตั้งอยู่นอกเมืองได้รับผลกระทบน้อย 3. แนวทางการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้ 1) การใช้หลักเสขียวัตร 75 เป็นพุทธบัญญัติ 2) การสร้างและพัฒนาพระคิลานุปัฏฐาก 3) การได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ 4) ให้ความรู้กับพระสงฆ์เกี่ยวกับโรคและการแพร่เชื้อ

คำสำคัญ: ผลกระทบ; การจัดการ; เชื้อไวรัสโคโรนา 2019; พระภิกษุสงฆ์

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to investigate the roles and duties of monks during the spread of Coronavirus 2019 (Covid-19) in Phitsanulok province;

*Received July 3, 2021; Revised August 26, 2021; Accepted September 2, 2021

2) to explore the impacts of the Covid-19 outbreak on monks in Phisanulok province; and 3) to study the management approaches of Covid-19 outbreak by monks in Phisanulok province. The study employed mixed-methods research including quantitative and qualitative methods. A sample group of 400 people was used. A qualitative technique was adopted, which included in-depth interviews with 24 monks in Phitsanulok province, as well as focus group discussions with relevant people. The obtained data were analyzed by percentage, mean, and inductive reasoning.

From the study, the following results were found: 1) From investigating the roles and duties of monks during the spread of Covid-19 in Phitsanulok province, the findings revealed that the temple is used as a canteen to provide food and money for people who have been impacted. Temple is also utilized as a field hospital and a crematory for the deceased from Covid-19. The duties of monks include Dhamma exposition and talk via radios and television; 2) The impacts of the Covid-19 outbreak on monks in Phisanulok province include monthly payment for power and water costs. Temples in the city have canteens for cooking meals for monks, but temples outside the city are slightly impacted; and 3) Management approaches of Covid-19 outbreak by monks in Phitsanulok province are (1) the use of *sekhiyawat* (75 etiquettes that monks should follow) as the Buddhist regulation, (2) the development of *gilānupaṭṭhāka* (nursing monks), (3) the acquirement of state assistance, and (4) the provision of knowledge to monks about diseases and its spread.

Keywords: Impacts; Management; Coronavirus 2019; Monks

บทนำ

การระบาดของไวรัสโควิด-19 เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 พบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน โดยที่ผู้ติดเชื้อกลุ่มแรกมีความเชื่อมโยงกับตลาดค้าเนื้อสัตว์ เชื่อว่าไวรัสอาจมีต้นกำเนิดมาจากค้างคาวในสกุลค้างคาว ผู้ป่วยกรณีแรกเป็นชายอายุ 55 ปีที่ล้มป่วยเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ทำให้กลุ่มแพทย์จากโรงพยาบาลกลางอู่ฮั่นนำโดย พญ. อ้าย เฟิน ได้เริ่มเผยแพร่การแจ้งเตือนเรื่อง ไวรัสโคโรนา-คล้ายโรคซาร์ส เป็นผลทำให้แพทย์ชาวจีนแปดคนถูกรัฐบาล จับกุมตัวในข้อหาแพร่ข่าวลือที่เป็นเท็จ โดยที่พญ. อ้าย เฟิน กล่าวว่าเธอถูกตำหนิหลังจากแจ้งผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานของเธอเกี่ยวกับการพบกรณี ไวรัส-คล้ายโรคซาร์สในผู้ป่วย จำนวนผู้ป่วยกรณีไวรัสโคโรนาในมณฑลหูเป่ย์ ค่อยๆ เพิ่มขึ้นเป็นสองร้อยคนก่อนที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ช่วงเริ่มแรก จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในทุกเจ็ดวันครึ่งในช่วงต้นและกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ไวรัสเกิดการแพร่กระจายไปยังมณฑลอื่นๆ ของประเทศจีน ผ่านการโยกย้ายของประชากรในช่วงตรุษจีน และเนื่องจากนครอู่ฮั่นเป็นศูนย์กลางการขนส่งในประเทศจีน ผู้ติดเชื้อจึงเดินทางไปได้อย่างรวดเร็วทั่วประเทศ (Department of Disease Control, Ministry of Public Health, 2020)

เนื่องจากโรคระบาดที่มีชื่อว่า COVID-19 ที่สามารถแพร่ขยายไปทั่วโลกได้ก็เพราะการเดินทางรวดเร็ว นั่นเองตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา (Kruthen, 2020) ซึ่งโลกต้องประสบพบเจอกับอีกหนึ่งโลกที่ร้ายแรงมากคือ COVID-19 เป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจที่เกิดจากการติดเชื้อโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่

2019 (SARS-CoV-2) ซึ่งเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ก่อให้เกิดอาการป่วยระบบทางเดินหายใจในคน และสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ โดยเชื้อไวรัสชนิดนี้พบครั้งแรกในการระบาดในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปี 2019

โรคนี้อาจเริ่มปรากฏจากไม่มีอาการ หรือมีอาการน้อย แล้วอาจพัฒนาเป็นมีไข้ ไอ หายใจลำบาก ปวดกล้ามเนื้อ และอ่อนเพลีย ซึ่งการพัฒนาต่ออาจนำไปสู่อาการปอดอักเสบ กลุ่มอาการหายใจลำบากเฉียบพลัน ติดเชื้อในกระแสเลือด ช็อกจากการติดเชื้อในกระแสเลือด และเสียชีวิต Xinhua (2020) ท้าวม กลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทั่วโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกมิติของชีวิตมนุษย์ที่นอกเหนือจากผลกระทบทางสุขภาพ ก็คือสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งประเทศที่นำมาตราการการจำกัดการเดินทาง หรือ Lockdown มาใช้ในการควบคุมโรคระบาด เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยซบเซาลงอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน โดยเฉพาะ ธุรกิจสายการบิน และ ธุรกิจโรงแรม

ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมการผลิตก็ต้องประสบปัญหาการชะงักงันในการผลิต เมื่อผู้คนไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากภาคธุรกิจหยุดชะงัก ย่อมทำให้คนตกงาน ส่งผลไปสู่การสูญเสียรายได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน สถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ COVID-19 ที่ระบาดไปทั่วทั้งในไทยและต่างประเทศต่างๆ ทั่วโลกในตอนนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วน ไม่เว้นแม้แต่พระพุทธศาสนา ก็ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเช่นกัน ผู้คนที่ตกงาน ว่างงาน หรือถูกลดชั่วโมงการทำงานที่เคยทำเข้าวัดทำบุญตักบาตรอยู่เป็นประจำ ตอนนี้ประสบกับปัญหาการเงินเป็นจำนวนมาก ถึงขนาดที่คนไทยหลายล้านคนต้องขอเงินยืมยืมจากรัฐบาล หลายคนไม่เงินจะซื้อหาอาหาร บางรายถึงกับฆ่าตัวตาย (Hassine and Arayavechkit, 2021) ดังนั้นการที่พุทธศาสนิกชนเหล่านี้จะนำเงินมาทำบุญที่วัดก็น้อยลงไปด้วย ถึงแม้จะมีคนที่พอจะมีกำลังในการทำบุญเหลืออยู่บ้างบางส่วน แต่ก็ไม่สามารถมาทำบุญที่วัดได้เนื่องจากต้องเว้นระยะห่างทางสังคม เหตุผลเหล่านี้ทำให้วัดขาดปัจจัยในการบริหารวัด ต่อมาคือการที่วัดไม่สามารถจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้ เช่น การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากต้องลดการรวมตัวกันของผู้คนเหล่านี้เป็นผลกระทบโดยตรงที่พระพุทธศาสนาได้รับผลกระทบในตอนนี้

จากที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID ผู้วิจัยเห็นการปรับเปลี่ยนวิถีของพระสงฆ์ ในขณะที่เดียวกันพระพุทธศาสนาก็มีบทบาทสำคัญมากในวิกฤตช่วงนี้ ในการเป็นผู้ให้ โดยที่ผู้ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการเปิดโรงทานแจกจ่ายอาหาร และเงินช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษา ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ว่าได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างไรบ้าง มีบทบาทหน้าที่อย่างไรในช่วงวิกฤตนี้ และจะมีแนวทางการทำงานอย่างไรหากเกิดเหตุวิกฤตแบบนี้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการปรับเปลี่ยนศาสนกิจใหม่ของพระสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน 2 ลักษณะ คือ การผสมผสานรูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Models) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารซึ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย กลุ่มพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5,152 รูป ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-Objective Congruent: IOC) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสาร แสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม การลงพื้นที่ใน 9 อำเภอ เพื่อสัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตศาสนกิจของพระสงฆ์ ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ เช่น วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำการศึกษาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาตัวแทนชุมชน/ หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงตามความสำคัญของการศึกษาวิจัย จำนวน 9 อำเภอ รวมทั้งหมด 24 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการใช้ในการศึกษา แบบสอบถาม (Questionnaires) เชิงปริมาณเป็นรูปแบบของคำถามเป็นชุดๆ เป็นคำถามแบบปลายเปิดให้เลือกตอบ โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 รูป ส่วนเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกเป็นอย่างไร ผลกระทบจากการแพร่ระบาดและแนวทางการทำงานที่เหมาะสมสำหรับรองรับเหตุการณ์ภัยพิบัติจากโรคระบาดในอนาคต

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในการลงพื้นที่ในจังหวัดพิษณุโลก โดยการนำของผู้ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นหลักก่อน สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถิติพรรณนา หรือสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย \bar{X} (Mean) ส่วนกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการจัดบันทึก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์แบบสรุปอุปนัย (Analytic Induction) และเขียนรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัยและการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความ

ประกอบการบรรยายผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก และเสนอยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน และองค์กร

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การประพฤติปฏิบัติธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการปกครอง ได้แก่ งานด้านการบริหารพระภิกษุสามเณร ซึ่งพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะต่างๆ ตำแหน่งสังฆราช เป็นตำแหน่งสูงสุด รองลงมา ได้แก่ เจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเลขานุการ แต่ละเจ้าคณะ เป็นตำแหน่งสุดท้าย มหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของ คณะสงฆ์ทั้งสอง นิกาย

2. ด้านการศาสนา คือ พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน และสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยตรง มีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ต้องปฏิบัติตามมา ได้แก่ ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ให้ ได้ฟัง ได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ ไม่เคยฟัง ชี้แจงอธิบาย ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง บอกทางสวรรค์ สอนวิธี ดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

3. ด้านการเผยแผ่ คือ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม และการเขียนตำรา และการปฏิบัติ ธรรมโดยเผยแผ่ผ่านสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4. ด้านการสาธารณูปโภค คือ การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดวาอาราม และรักษาบูรณะซ่อมแซม

5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ การสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษาทั้งในและนอกวัด การสนับสนุน ช่วยเหลือในการมีส่วนร่วม การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด เป็นต้น

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ คือ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่างๆ เช่น การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสการต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่างๆ เป็นต้น

และบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดพิษณุโลก คือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เช่น การใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการเปิดโรงทานแจกจ่ายอาหาร และเงินช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ บางวัดจัดเป็นโรงพยาบาลสนามเพื่อให้ผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เข้าพักรักษาตัว ใช้วัดเป็นสถานที่เฝ้าศพผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้แสดงธรรม ปาฐกถาธรรม ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์เป็นการสร้างกำลังใจ ใช้หลักธรรมเพื่อเป็น เครื่องเตือนใจ ในวันที่ท้อ ช่วยให้จิตใจเบิกบาน สามารถปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายของวัด คือ ค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายประจำทุกเดือน รองลงมา ไม่สามารถจัดพิธีทางศาสนาได้ ญาติโยมไม่สามารถไปทำบุญที่วัดได้ การทำวัตรเช้าและเย็นของพระ ไม่สามารถทำที่โบสถ์ได้ พระสงฆ์ไม่ได้ออกไปบิณฑบาต และไม่ได้รับผลกระทบ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แยกเป็นรายข้อดังนี้

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	จำนวน	ลำดับ
พระสงฆ์ไม่ได้ออกไปบิณฑบาต	119	5
ไม่สามารถจัดพิธีทางศาสนาได้	286	2
ญาติโยมไม่สามารถไปทำบุญที่วัดได้	215	3
การทำวัตรเช้าและเย็นของพระ ไม่สามารถทำที่โบสถ์ได้	122	4
ค่าใช้จ่ายของวัด คือ ค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายประจำทุกเดือน	302	1
อื่นๆ	11	6

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายของวัด คือ ค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายประจำทุกเดือน รองลงมาไม่สามารถจัดพิธีทางศาสนาได้ ญาติโยมไม่สามารถไปทำบุญที่วัดได้ การทำวัตรเช้าและเย็นของพระไม่สามารถทำที่โบสถ์ได้ และไม่ได้ออกไปบิณฑบาต และไม่ได้รับผลกระทบ ตามลำดับ

ทั้งนี้ เพื่อให้งานวิจัยเล่มนี้ที่ได้ออกคำถามที่ชัดเจนและครอบคลุม ตรงตามความจริงที่ถูกต้อง กว้างขวางและสมบูรณ์ที่สุด จึงได้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพหลังจากที่ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่าผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกสามารถสรุปได้ดังนี้

1. คณะสงฆ์ไม่สามารถจัดการประชุมได้
2. พระภิกษุสงฆ์ไม่สามารถจัดพิธีทางศาสนาได้
3. ญาติโยมไม่สามารถไปทำบุญที่วัดได้
4. การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้
5. โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย ไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้

จากการลงพื้นที่ พบว่า ได้รับผลกระทบคือ การจ่ายค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายประจำทุกเดือน สำหรับวัดที่ตั้งอยู่ในเมืองก็จะมีโรงครัวไว้ทำอาหารสำหรับถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ส่วนวัดที่ตั้งอยู่นอกเมืองยังคงสามารถบิณฑบาตได้ตามปกติ และได้ปลูกผักสวนครัวไว้สำหรับปรุงอาหารในช่วงมีมาตรการให้หยุดอยู่ไม่ให้ออกนอกวัด ด้านการไปทำบุญที่วัดของชาวบ้านลดลง จะเป็นการทำบุญผ่านระบบออนไลน์ ไม่ให้มีกิจกรรมการทำบุญที่วัด ในด้านการดำเนินกิจวัตร 10 คือ กิจวัตรประจำวัน คือ 1) บิณฑบาต 2) กวาดลานวัด 3) ปลงอาบัติ 4) ทำวัตร สวดมนต์ เจริญภาวนา 5) พิจารณาปัจจุเวกชน 6) อุปัฏฐาก อุปัชฌาย์อาจารย์ 7) บริหารขันธุ์ สิ่งของและร่างกาย 8) ศึกษาพระธรรมวินัย 9) เอาใจใส่กิจของสงฆ์ และ 10) ดำรงตนให้น่าไหว้ พระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกมีบทบาทสำคัญมากในวิกฤตช่วงนี้ ในการเป็นผู้ให้ โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการเปิดโรงทานแจกจ่ายอาหาร และเงินสู่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ให้คำสั่งสอน และยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้ที่มีทุกข์เหล่านี้ ซึ่งบทบาท

ของคณะสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลกครั้งนี้ก็ประสบปัญหามากมายด้วยเช่นกัน จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเสนอแนวทางการทำงานที่เหมาะสมสำหรับรองรับเหตุการณ์ภัยพิบัติจากโรคระบาดในอนาคต ดังนี้

1. การใช้หลัก เสด็จวัตร 75 เป็นส่วนหนึ่งของพระวินัยของพระภิกษุในศีล 227 ข้อ อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นวัตรที่ภิกษุจะต้องศึกษาธรรมเนียมนิยมเกี่ยวกับมารยาทที่ภิกษุพึงสำเหนียก เพื่อให้บุคคลในชุมชนนั้นๆ เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา หลักเสด็จวัตร 75 ข้อ เป็นสิกขาบทที่เพศบรรพชิต จะได้ศึกษาและสำรวมระวังตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติไว้ เพราะมารยาทที่ดั่งงามทั้งหมด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติไว้โดยประการที่พึงปรารถนาในหมวดของเสด็จวัตร ประโยชน์อยู่ที่การศึกษาและมีความเข้าใจอย่างถูกต้อง และน้อมประพฤติปฏิบัติตามอย่างแท้จริง ถ้ามีการล่วงละเมิด ก็ไม่ดี เป็นอาบัติ มีโทษแก่ผู้นั้น ประการที่สำคัญที่ควรพิจารณา คือ มารยาทที่ดั่งงาม ไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะบรรพชิต หากคราวาสได้ศึกษาและนำไปปฏิบัติ จะสามารถช่วยป้องกันการติดเชื้อหรือเกิดเป็นโรคภัยต่างๆ ได้ ซึ่งในแต่ละข้อตรงกับข้อปฏิบัติ ป้องกันการติดเชื้อ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสของกระทรวงสาธารณสุขที่ประกาศให้ประชาชนปฏิบัติตาม

2. การอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก คือ พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด (อสว.) เพื่อให้พระอาสาสมัครมีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและให้คำแนะนำ ดูแลพระสงฆ์ภายในวัดและชุมชนได้ ส่งผลให้เกิดการดูแลสุขภาพตนเองสิ่งแวดล้อมภายในวัดและขยายผลสู่การพัฒนาสุขภาพของประชาชนในชุมชน ในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพดูแลประชาชนทุกกลุ่มวัย “วัด” เป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สุขภาพของประชาชน เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นได้รับความเลื่อมใสศรัทธา จากประชาชน การส่งเสริมให้วัดเป็น “วัดรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Temple)” เป็นสิ่งสำคัญ เพราะส่งผลที่ดีกับประชาชนในท้องถิ่น ชุมชนมีสุขภาพที่ดีตามวิถีแบบไทยๆ

3. การได้รับความช่วยเหลือจากมาตรการของรัฐ เช่น ค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายประจำทุกเดือน หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อสำหรับฉีดพ่นบริเวณวัด เจลล้างมือ เป็นต้น

4. การรองรับกับเหตุการณ์ภัยพิบัติจากโรคระบาดในอนาคต ดังนี้

4.1 ติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคอย่างต่อเนื่อง และแจ้งให้พระสงฆ์ภายในวัดทราบสถานการณ์ และคำแนะนำต่างๆ จากเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 ให้ความรู้กับพระสงฆ์เกี่ยวกับโรคและการแพร่เชื้อ รวมทั้งจัดการอบรมเรื่องมาตรการ การป้องกัน ควบคุมการเกิดโรค พร้อมเน้นย้ำวิธีการวัดไข้ที่ถูกต้อง

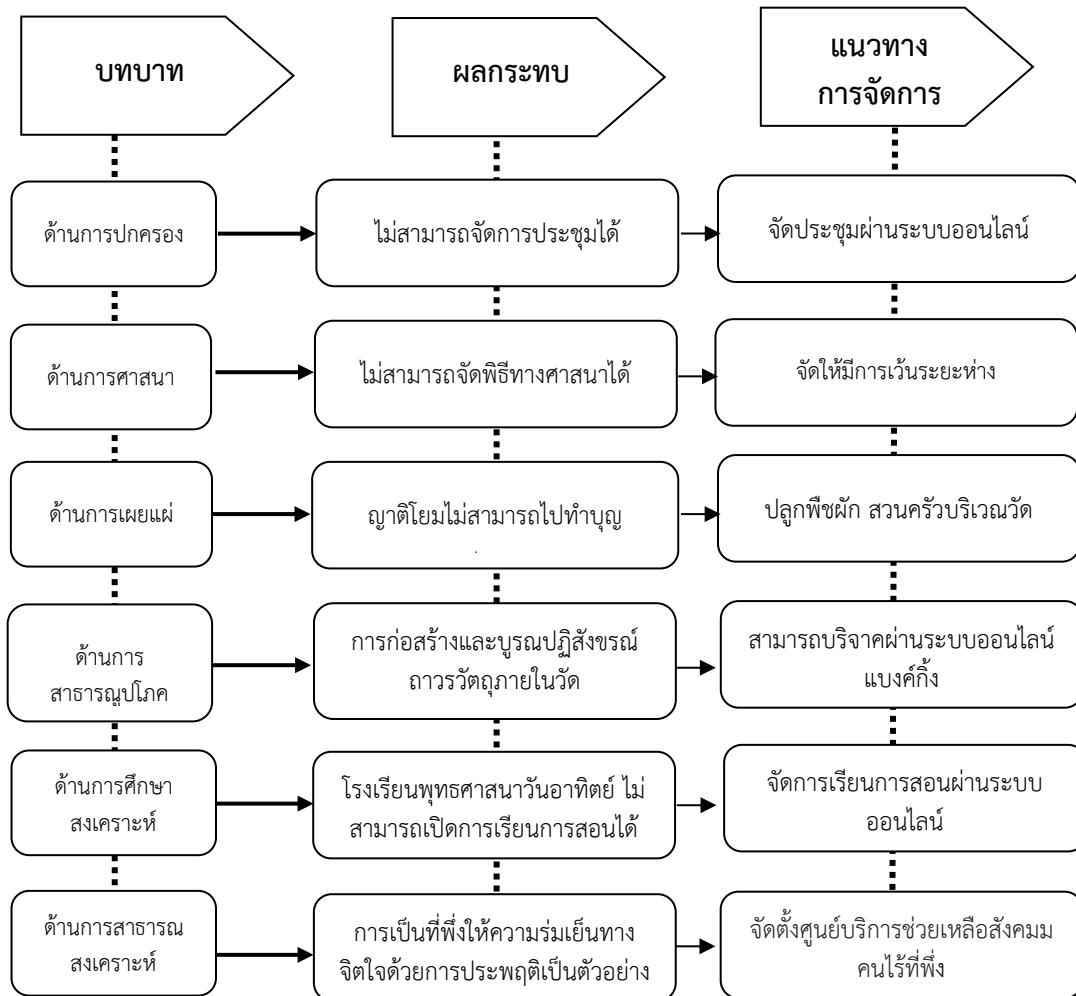
4.3 จัดผู้รับผิดชอบแจ้งสถานการณ์ของหน่วยงาน

4.4 จัดหากระดาษทิชชู ผ้าเช็ดมือ น้ำยาฆ่าเชื้อ และหน้ากากอนามัย ให้เพียงพอพระสงฆ์

4.5 จัดให้มีโปสเตอร์วิธีการล้างมือที่ถูกต้องบริเวณอ่างล้างมือทุกแห่ง

4.6 จัดให้มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อบริเวณวัดเป็นประจำ

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพแสดงองค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย เรื่อง ผลกระทบและแนวทางการจัดการจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก เริ่มต้นด้วยการศึกษารายละเอียดของพระภิกษุสงฆ์ ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถามและนำประเด็นปัญหาผลกระทบที่พระภิกษุสงฆ์ได้รับความเดือดร้อนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นำผลจากการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์ที่ได้รับผลกระทบ ร่วมสนทนา สังเกตการณ์ กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ แล้วนำประเด็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์แนวทางการจัดการจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ได้ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในสถานการณ์โควิด สามารถแบ่งได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการปกครอง ได้แก่ งานด้านการบริหารพระภิกษุสามเณร ซึ่งพระสงฆ์ที่มีความสามารถจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะต่างๆ ตำแหน่งสังฆราช เป็นตำแหน่งสูงสุด รองลงมา ได้แก่ เจ้าคณะหน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และเลขานุการแต่ละเจ้าคณะ เป็นตำแหน่งสุดท้าย, มหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของ คณะสงฆ์ทั้งสองนิกาย

1.2 ด้านการศาสนา คือ พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน และสืบต่อพระพุทธศาสนาโดยตรง มีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ต้องปฏิบัติมากมาย ได้แก่ ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ให้ได้ฟัง ได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ ไม่เคยฟัง ชี้แจงอธิบาย ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง บอกทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

1.3 ด้านการเผยแผ่ คือ การสอน การอบรม การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม และการเขียนตำรา และการปฏิบัติ ธรรมโดยเผยแผ่ผ่านสื่อต่างๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.4 ด้านการสาธารณูปโภค คือ การเป็นผู้ดูแลการสร้างวัดวาอาราม และรักษาบูรณะซ่อมแซม

1.5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ การสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษาทั้งในและนอกวัด การสนับสนุนช่วยเหลือในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านการศึกษา การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติด เป็นต้น

1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ คือ การมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคมด้านต่างๆ เช่น การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสการต่อต้านยาเสพติด การบริจาคเงินทุนแก่หน่วยงานต่างๆ และการส่งเสริมวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น

2. ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.1 ไม่สามารถจัดการประชุมได้

2.2 ไม่สามารถจัดพิธีทางศาสนาได้

2.3 ญาติโยมไม่สามารถไปทำบุญที่วัดได้

2.4 การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด

2.5 โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้

2.6 การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางจิตใจด้วยการประพฤติเป็นตัวอย่าง

3. แนวทางการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

การจัดประชุมผ่านระบบออนไลน์ จัดให้มีการเว้นระยะห่าง จุดบริการเจลล้างมือ คือ บางวัดก็ยังมีชาวบ้านมาทำบุญชาวบ้านก็สวมหน้ากาก วัระยะห่าง ก่อนขึ้นศาลาก็มีจุดบริการเจลล้างมือ การบริจาคปัจจัยก็เปลี่ยนเป็นโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของวัดแทน ยอดบริจาคปัจจัยก็ลดน้อยลง กิจกรรมที่ต้องยกเลิกในช่วงมีมาตรการ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” เช่น ให้การยกข้อฟ้า การฝังลูกนิมิต การทำบุญในวันพระ บวชพระ งานมงคลต่างๆ ส่วนงานศพ ก็มีมาตรการเว้นระยะห่าง มีจุดบริการล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ มีจุดตรวจวัดไข้ ก่อนเข้าร่วมงาน บางวัดมีแปลงผักสวนครัวเพื่อใช้ประกอบอาหาร มีการช่วยเหลือชุมชนโดยการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือสังคมคนไร้ที่พึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 บทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน และสืบต่อพระพุทธศาสนาโดยตรงมีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ต้องปฏิบัติมากมาย เช่น ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ให้ได้ฟัง ได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ ไม่เคยฟัง ชี้แจงอธิบาย ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง บอกทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จในชีวิต พระสงฆ์ไทยมีบทบาทที่ได้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทย ด้านการ

จัดการศึกษาแก่ชาวบ้าน การเป็นครูผู้สอนตามสถาบันการศึกษาต่างๆ การช่วยเหลือสังคมด้านการบริจาคทุนทรัพย์แก่หน่วยงานต่างๆ การช่วยเหลือด้านการรักษาโรคพยาบาลแก่ผู้ยากจน การเป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน การเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาเสพติด การช่วยเหลือด้านการสร้างสถานที่ราชการ การเผยแพร่หลักธรรมผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โดยการเป็นผู้แสดงธรรม ปาฐกถาธรรม และการประพฤติปฏิบัติธรรม โดยมุมมองจากการศึกษาของ Kongkrarian (2019) การที่พระสงฆ์เข้าไปแสดงบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมของภาครัฐในอดีตที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นโครงการที่ดำเนินนโยบายแผนโดยภาครัฐหรือโครงการใหม่ๆ ที่พระสงฆ์คิดค้นขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสังคม ย่อมแสดงให้เห็นว่าในฐานะที่พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยไม่ได้อยู่นิ่งเฉยต่อความทุกข์ยากลำบากของคนในสังคมยังตื่นตัวเดือดร้อนใจแทนชาวบ้านมีอาจทนเห็นความลำบาก พระสงฆ์จึงต้องลุกขึ้นมาช่วยพัฒนาสังคมโดยอาศัยบทบาทและสถานะในความเป็นผู้นำทางโลกและทางธรรมช่วยเหลือสังคมในทุกรูปแบบ ทั้งหมดของการพัฒนาของพระสงฆ์ได้ช่วยแก้ปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและด้านสังคมได้อย่างแท้จริง บางครั้งออกมาในรูปแบบของการพัฒนาทางด้านวัตถุ บางครั้งออกมาในรูปแบบของการพัฒนาทางด้านจิตใจหรือแม้กระทั่งออกมาในรูปแบบของการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจควบคู่กันไป ยังผลให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้นกล่าวคือ “ให้ประชาชนถึงสุข เพื่อปลูกคุณธรรม”

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก จากการลงพื้นที่พบว่า พระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบในการดำเนินกิจวัตร 10 คือ กิจวัตรประจำวัน หากได้รับผลกระทบคือการจ่ายค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้าที่ต้องจ่ายประจำทุกเดือน สำหรับวัดที่ตั้งอยู่ในเมืองก็จะมีโรงครัวไว้ทำอาหารสำหรับถวายแต่พระภิกษุสงฆ์ ส่วนวัดที่นอกเมืองไม่ได้รับความเดือดร้อนยังคงสามารถบิณฑบาตได้ตามปกติ สวมหน้ากากเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 รวมถึงการได้ปลูกผักสวนครัวไว้สำหรับปรุงอาหารในช่วงมีมาตรการให้หยุดอยู่ไม่ให้ออกนอกวัด การทำบุญของชาวบ้านลดลงจะเป็นการทำบุญผ่านระบบออนไลน์ จึงไม่ให้มีกิจกรรมการทำบุญที่วัด โดยมุมมองจากการศึกษาของ Chanchamratsaeng (2011) โรคผิวหนังจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยชาวไทยค่อนข้างน้อย อาจเป็นเพราะคนไทยนับถือศาสนาพุทธและเดินทางสายกลาง ตลอดจนเป็นคนที่มีจิตใจเมตตา เมื่อพบเห็นผู้ป่วยโรคผิวหนังก็ไม่ได้แสดงความรังเกียจ จึงทำให้ผู้ป่วยโรคผิวหนังคนไทยไม่มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมุมมองจากการศึกษาของ Pengchan (2011) ผลของการเจ็บป่วยที่เป็นภาระ และก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านสุขภาพนั้น ไม่เพียงแต่ผู้ป่วยจะรู้สึกไม่สุขสบาย เกิดปัญหาในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และทุกข์ทรมานจิตใจจนบางรายถึงขั้นฆ่าตัวตาย ความสูญเสียที่ตามมาคืองบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการรักษาพยาบาล สูญเวลาการทำงาน ผลผลิตที่ได้จากการทำงานลดลง เป็นภาระของผู้ที่ต้องมาดูแล ทำให้ชีวิตครอบครัวมีปัญหา การปรับตัวทางสังคมแย่ลง และเป็นภาระของชุมชน ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อผู้ป่วย ครอบครัว และความมั่นคงและความเจริญของประเทศได้ในที่สุด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยเสนอแนวทางการทำงานที่เหมาะสมสำหรับรองรับเหตุการณ์ภัยพิบัติจากโรคระบาดในอนาคต พบว่า การใช้หลัก เสด็จวัตร 75 เป็นส่วนหนึ่งของพระวินัยของพระภิกษุในศีล 227 ข้อ อย่างเคร่งครัด จะได้ศึกษาและสำรวจระวางตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติไว้ เพราะมารยาทที่งดงามทั้งหมด พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงบัญญัติไว้โดยประการทั้งปวงในหมวดของเสด็จวัตร ประโยชน์อยู่ที่การศึกษาและมีความเข้าใจอย่างถูกต้อง และน้อมประพฤติปฏิบัติตามอย่างแท้จริง สามารถช่วยป้องกันการติดเชื้อหรือเกิดเป็นโรคร้ายต่างๆ ได้เป็นอย่างดี การอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก ให้มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและให้คำแนะนำ ดูแลพระสงฆ์ภายในวัดและชุมชนได้ ระยะเวลา

หัตถบาส เป็นพระวินัยที่พระภิกษุสงฆ์สามารถใช้เป็นแนวทางป้องกันการติดเชื้อของไวรัสโควิด-19 ได้ การได้รับความช่วยเหลือจากมาตรการของรัฐ เช่น ค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายประจำทุกเดือน หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อสำหรับฉีดพื้นบริเวณวัด เจลล้างมือ เป็นต้น โดยมุมมองจากการศึกษาของ Phrakhu Samu Sanitwong (Charoen) and Wattanapradith (2020) เพื่อความปลอดภัยจากการระบาดของเชื้อโรคได้ เพราะมีความสะอาดเป็นระเบียบในเบื้องต้นเช่นเดียวกับมาตรการของภาครัฐและสาธารณสุข นอกจากนี้ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณให้กับคณะสงฆ์ เพราะเมื่อคณะสงฆ์ทำตามมาตรการ State Quarantine ย่อมจำกัดการออกไปศาสนกิจ และจำกัดญาติโยมสาธุชนที่มาทำบุญที่วัด ซึ่งโดยปกติทุกวัดมีค่าใช้จ่าย เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ายารักษาโรค ค่าอุปกรณ์และการเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร ฯลฯ และเสนอแนะให้มีการปรับตัวของพระภิกษุสงฆ์ ปรับรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ผ่าน Social Network เช่น Website, Facebook, Youtube, twitter เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระภิกษุสงฆ์ที่มีศักยภาพ ควรจัดแสดงธรรมหรือเทศน์ออนไลน์ เพื่อให้ข้อคิด หลักธรรม กำลังใจสำหรับประชาชนที่เผชิญวิกฤตโควิด-19 ในขณะนี้ ซึ่งคาดว่าสิ่งเหล่านี้จากกลายเป็น New Normal หรือ วิถีชีวิตใหม่ โดยมุมมองจากการศึกษาของ Sangsawangwatthana, Sirisaiyas and Bodeerat (2020) ชาวพุทธ นั่นคือ การทำบุญออนไลน์ นั่งสมาธิออนไลน์ ฟังธรรมออนไลน์ ทอดผ้าป่าออนไลน์ เวียนเทียนออนไลน์ เป็นต้น โดยมุมมองจากการศึกษาของ Karnkawinpong (2017) การเตรียมพร้อมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดังนั้นได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานของภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคประชาชน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องไว้ในแผนยุทธศาสตร์ และได้กำหนดกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ เช่น การบังคับใช้กฎหมาย รูปแบบการบริหาร การกำหนดนโยบาย การจัดการงบประมาณ การสื่อสารแผน เป็นต้น ด้านการประสานความร่วมมือและประสานการปฏิบัติ เช่น การถ่ายทอดนโยบาย การประชุมทุกระดับ กิจกรรมพัฒนาความสัมพันธ์ การประสานงานติดต่อสื่อสาร เป็นต้น และด้านการติดตามประเมินผล และรายงานผล เช่น วิธีการติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ โดยมุมมองจากการศึกษาของ Srithong, Jearajit and Suksatit (2021) การยกระดับความรู้ด้านสุขภาพของพระสงฆ์ในสังคมไทยเพื่อสร้างความตระหนักในการส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะองค์กรรวมจำเป็นต้องอาศัยกลไกทางสังคมและการสร้างเครือข่ายทางสังคมในการดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการยกระดับการสร้างความรู้ทางด้านสุขภาพให้แก่พระสงฆ์ในสังคมไทย

สรุป

แนวทางการจัดการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพระภิกษุสงฆ์ ในจังหวัดพิษณุโลก โดยการใช้หลัก เสด็จวัตร 75 เป็นพุทธบัญญัติที่ได้เตือนสติให้ภิกษุสงฆ์พึงสำรวมกาย วาจาใจ เมื่อเข้าไปอยู่ในที่ชุมชนหรือในละแวกบ้านของผู้อื่น หากฆราวาสได้ลงศึกษาและนำไปปฏิบัติ สามารถช่วยป้องกันการติดเชื้อหรือเกิดเป็นโรคภัยต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ในการสร้างและพัฒนาพระคิลานุปัฏฐาก เพื่อให้พระอาสาสมัคร มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและให้คำแนะนำ ดูแลพระสงฆ์ภายในวัดและชุมชนได้ ซึ่งการได้รับความช่วยเหลือจากมาตรการของรัฐ และด้วยการติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคอย่างต่อเนื่อง จัดผู้รับผิดชอบแจ้งสถานการณ์ของหน่วยงาน จัดหากระดาษทิชชู ผ้าเช็ดมือ น้ำยาฆ่าเชื้อ และหน้ากากอนามัย ให้เพียงพอพระสงฆ์ จัดให้มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อบริเวณวัดเป็นประจำ โดยเฉพาะจุดที่มีการอยู่ร่วมกัน หลายคน หรือมีผู้ใช้ ร่วมกัน เช่น ห้องโถง ศาลาวัด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า พระภิกษุสงฆ์ มีหน้าที่ศึกษาปฏิบัติธรรม เผยแผ่คำสอน และ สืบต่อพระพุทธศาสนา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สนับสนุนพระสงฆ์ให้มีความรู้ ในหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง และสามารถเผยแผ่หลักธรรมได้อย่างถูกต้องและมีความทันสมัยรวมทั้งมีความรู้เรื่อง สังคม ความเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกมิติ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดพิษณุโลก คือ การจ่ายค่าน้ำประปาและค่าไฟฟ้า ที่ต้องจ่ายประจำทุก เดือน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ มีมาตรการลดค่าไฟฟ้าและค่าน้ำประปาเพื่อลดค่าใช้จ่าย ช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การใช้หลักเสขียวัตถ 75 เป็นพุทธบัญญัติ และพัฒนา พระคิลานุปัฏฐาก เป็นแนวทางการทำงานที่เหมาะสมสำหรับรองรับเหตุการณ์ภัยพิบัติจากโรคระบาด ในอนาคต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ คณะสงฆ์หรือมหาเถรสมาคมควรที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดการอบรมข้อการอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก เพื่อช่วยเหลือชุมชนในการแบ่งเบา ภาระของหน่วยงานสาธารณสุข

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการทำวิจัยต่อไปควรศึกษาพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) ของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดใกล้เคียง

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาหลักเสขียวัตถ 75 ของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็นแนวทาง ให้ประชาชนนำมาปรับใช้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

References

- Chanamratsaeng, P. (2011). *Effects of Dermatology on Quality of Life in Dermatology Patients*. (Research Report). Bangkok: National Defense National Defense College.
- Department of Disease Control. Ministry of Public Health. (2020). *The World Health Organization (WHO) Has Sent 25 International Experts to China. and Here Are the Main Conclusions of these Experts after Nine Days of Practice*, Retrieved December 30, 2020, from <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>
- Hassine, N. B., & Arayavechkit, T. (2021). *Impact of Covid-19 per Household in Thailand*. Retrieved November 11, 2021, from <https://blogs.worldbank.org/th/eastasiapacific/phlkrathbkhngokhwid-19-txkhraweruexninpraethsithy>
- Karnkawinpong, O. (2017). *Guidelines for the Preparation of Thailand in the Area of Emerging Diseases and Epidemics according to the International Health Rules 2005*. (Research Report). Bangkok: National Defense National Defense College.
- Kongkrarian, E. (2019). *Roles of Thai Monks and Public Benefit Development in the Case of Phra Dhammamongkolyan (Luang Por Wiriyoung Sirintharo)*. (Research Report). Pathum Thani: Rangsit University.

- Kruthen, W. (2020). *COVID-19: Novel Coronavirus Global Threats 2020*. Retrieved April 5, 2020, from <https://www.bbc.com/thai/international-55217851>
- Pengchan, W. (2011). *The Impact of Depression on the Society, Economy and Quality of Life of Thai People*. (Research Report). Bangkok: National Defense National Defense College.
- Phrakhu Samu Sanitwong, (Charoen), & Wattanapradith, K. (2020). UG5: Wat Phra Dhammakaya's Principle to Overcome COVID-19. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(sup), 371-385.
- Sangsawangwatthana, T., Sirisaiyas, N., & Bodeerat, C. (2020). "New Normal" A New Way of Life and Adaptation of Thai People after Covid-19 : Work Education and Business. *Journal of Local Governance and Innovation*, 4(3), 371-386.
- Srithong, K., Jearajit, C., & Suksatit, B. (2021). Health Literacy Situation of Monks in Thai Society. *Journal of MCU Peace Studies*, 9(5), 1793-1804.
- Xinhuathai. (2020). *Situation Update "Covid-19 Virus"*. Retrieved April 5, 2020, from <https://www.thebangkokinsight.com/304240>